Eiropas Parlaments
2024-2029

Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komiteja

2024/2124(INI)

16.07.2025

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par sieviešu uzņēmējdarbību lauku un salu apvidos un tālākos reģionos
(2024/2124(INI))

Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komiteja

Referente: Elżbieta Katarzyna Łukacijewska

SATURA RĀDĪTĀJS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS 3

PASKAIDROJUMS 7

PIELIKUMS. PIENESUMA DEKLARĀCIJAS.....9

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par sieviešu uzņēmējdarbību lauku un salu apvidos un tālākos reģionos (2024/2124(INI))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/54/EK (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos[1],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2023/970 (2023. gada 10. maijs) par to, lai ar darba samaksas pārredzamības un izpildes mehānismu stiprinātu to, kā tiek piemērots princips par vienādu darba samaksu vīriešiem un sievietēm par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu[2],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/1158 (2019. gada 20. jūnijs) par darba un privātās dzīves līdzsvaru vecākiem un aprūpētājiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 2010/18/ES[3],

– ņemot vērā ES dzimumu līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam,

– ņemot vērā Eiropas Investīciju fonda un Eiropas Investīciju bankas grupas dzimumu līdztiesības stratēģiju[4],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai[5],

– ņemot vērā Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta un Eiropas Inovācijas padomes programmu "Sieviešu līderība"[6],

– ņemot vērā Eiropas Pētniecības telpas dzimumu līdztiesības plānus[7],

– ņemot vērā Parlamenta 2022. gada 3. maija rezolūciju par sieviešu ekonomiskās neatkarības sasniegšanu ar uzņēmējdarbību un pašnodarbinātību[8],

– ņemot vērā Reglamenta 55. pantu,

---

[1] OV L 204, 26.7.2006., 23. lpp.,ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/54/oj.
[2] OV L 132, 17.5.2023., 21. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/970/oj.
[3] OV L 188, 12.7.2019., 79. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1158/oj.
[4] https://www.eib.org/en/publications/online/all/eib-evaluation-gender-strategy.
[5] OV L 231, 30.6.2021., 159. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
[6] https://www.eit.europa.eu/our-activities/opportunities/eic-women-leadership-programme.
[7] https://rea.ec.europa.eu/publications/impact-gender-equality-plans-across-european-research-area-0_en.
[8] OV C 465, 6.12.2022., 54. lpp.

– ņemot vērā Lauksaimniecības un lauku attīstības komitejas atzinumu,

– ņemot vērā Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komitejas ziņojumu (A10-0000/2025),

A. tā kā sievietēm ir būtiska loma lauku ekonomikā, taču viņas joprojām saskaras ar juridiskiem, finansiāliem, kultūras un infrastruktūras šķēršļiem, kas apgrūtina uzņēmējdarbību un ekonomisko neatkarību; tā kā lauku apvidi ir neatņemama Eiropas dzīvesveida daļa, jo tie tradīcijas līdzsvaro ar progresu;

B. tā kā mērķēts praktiskais atbalsts, piemēram, mikroaizdevumi, mentorēšana un vienkāršotas procedūras, var dot iespējas uzņēmējiem iesācējiem;

C. tā kā sievietes tālākos un nomaļos reģionos saskaras ar daudzām problēmām un šķēršļiem izolācijas, sabiedrības novecošanas un ierobežoto pakalpojumu dēļ;

D. tā kā joprojām ir grūti saskaņot uzņēmējdarbību ar ģimenes dzīvi, jo īpaši lauku apvidos, kuros sabiedriskie pakalpojumi ir ierobežoti;

E. tā kā ar dzimumu saistīta vardarbība, stigmatizācija un atbalsta trūkums apgrūtina sieviešu līdzdalību sociālajā un ekonomiskajā dzīvē lauku apvidos, jo trūkst atbalsta tīklu un izteiktāk dominē tradicionālās dzimumu lomas;

F. tā kā digitālā iekļaušana ir būtiska, lai sievietes spētu piekļūt apmācībai, tirgiem un attālinātā darba un inovācijas iespējām; tā kā zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas (*STEM*) izglītība meitenēm var palīdzēt novērst dzimumu nevienlīdzību;

G. tā kā atbalsts sievietēm lauksaimniecības, tradicionālās amatniecības un radošajās nozarēs veicina vietējo ekonomikas noturību, kultūras saglabāšanu un paaudžu nomaiņu;

H. tā kā pa dzimumiem sadalīti dati ir būtiski tādu lauku uzņēmējdarbības rīcībpolitiku izstrādē, kas efektīvi pievērstos sieviešu īpašajām vajadzībām,

Konkurētspējas iekļaušana

1. uzsver, ka sievietes uzņēmējas ir viens no galvenajiem inovācijas, kohēzijas un konkurētspējas virzītājiem lauku apvidos; prasa uzlabot mazo un vidējo uzņēmumu piekļuvi inovācijas finansējumam, pielāgotām atbalsta programmām un zaļās un digitālās ekonomikas sniegtajām iespējām, nodrošinot, ka sievietes uzņēmējas spēj pilnībā piedalīties jaunietekmes tirgos;

2. prasa izstrādāt strukturētus mentorēšanas tīklus un sadarbīgas mācīšanās platformas, jo īpaši tādās jomās kā digitalizācija, finanses un administrācija;

3. mudina dalībvalstis popularizēt lauku uzņēmēju veiksmes stāstus, izmantojot izpratnes veicināšanas kampaņas, lai palielinātu redzamību, uzticēšanos un kopienas iesaisti;

4. aicina Komisiju un Eiropas Dzimumu līdztiesības institūtu sadarbībā ar sociālajiem partneriem analizēt galvenos sieviešu nodarbinātības un uzņēmējdarbības šķēršļus, tostarp tālākos un nomaļos reģionos;

5. atbalsta Komisijas stratēģiju attiecībā uz uzkrājumu un ieguldījumu savienību un iekļaujošu finanšu instrumentu izveidi un paplašināšanu, kas ietver marķētu ES ieguldījumu uzkrāšanas kontu nolūkā palielināt un atvieglot ES uzņēmumu piekļuvi finansējumam;

6. prasa mērķēti investēt digitālajā infrastruktūrā, prasmju attīstībā un iekļaujošās digitālās politikas shēmās, ar ko nodrošināt, lai lauku sievietes digitālās pārkārtošanās procesā netiktu atstātas novārtā;

7. prasa veikt mērķētus pasākumus, lai uzlabotu sieviešu un jo īpaši topošo lauksaimnieču un uzņēmumu īpašnieču piekļuvi zemei, finansējumam, izglītībai un apmācībai;

8. aicina Komisiju attiecīgajās programmās paredzēt pienācīgu finansējumu sieviešu vadītu uzņēmumu atbalstam lauku un nomaļos apvidos, jo īpaši inovatīvās nozarēs un tūrisma nozarē;

Sagatavotības iekļaušana

9. aicina dalībvalstis nodrošināt, ka izglītība ietver digitālās prasmes un *STEM* priekšmetus, turklāt to darīt tā, lai izskaustu iesīkstējušus dzimumu stereotipus un atbalstītu visaptverošu izglītošanu par piekrišanu un tiesībām;

10. mudina dalībvalstis nodrošināt dzimumsensitīvu apmācību, neatliekamās palīdzības dienestus un infrastruktūru, lai mazinātu krīžu ietekmi uz lauku kopienām;

Kultūras un amatniecības tradīcijas

11. uzteic kopienas, kas atbalsta sieviešu vadītas vietējās lauku saimniecības un tradicionālo amatniecību, piemēram, tādu, ko veicina vietējās mājsaimnieču apvienības, memoriāli un muzeji, jo visas šīs darbības veicina tūrismu un vairo vietējās kopienas kolektīvo lepnumu;

12. uzsver sociālekonomiskās iespējas, jo īpaši vecāka gadagājuma sievietēm, ko rada tradicionālā amatniecība un vietējā aprites ekonomika; aicina Komisiju un dalībvalstis atbalstīt starppaaudžu uzņēmējdarbību un amatniecībā balstītas vērtības ķēdes, izmantojot apmācības, finansēšanas un redzamību veicinošus pasākumus;

13. mudina lauku apvidos veicināt mūžizglītību, iepriekšējas mācīšanās atzīšanu un vecāka gadagājuma sieviešu digitālo iekļautību;

14. prasa nodrošināt lielāku atbalstu gadsimtiem senu amatniecības tradīciju, piemēram, aušanas, izšūšanas un keramikas, saglabāšanai, ko atbalsta daudzas lauku mājsaimnieču apvienības;

Lauksaimniecība

15. uzsver, ka ir jāveicina sieviešu ieguldījuma lauksaimniecībā redzamība, atzīšana un novērtēšana, ietverot ģimenes saimniecības; prasa nodrošināt dzimumu līdztiesību tādās jomās kā zemes pieejamība, kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) līdzekļi, konsultāciju pakalpojumi, inovāciju atbalsts un mantošanas tiesības;

16. mudina dalībvalstis vākt pa dzimumiem sadalītus datus par zemes īpašumtiesībām, līderību lauksaimniecībā un sieviešu informālo ieguldījumu;

17. prasa veikt pasākumus, ar ko atbalsta gados jaunas lauksaimnieces, jo paaudžu nomaiņa ir būtiska, lai saglabātu lauksaimniecisko darbību, kas savukārt garantē gan pārtikas nodrošinājumu, gan dinamiskas lauku kopienas;

18. prasa nodrošināt lielāku iekļautību lauku apvidos un izturētspējīgas un labi savienotas teritorijas, kas sniedz drošus un kvalitatīvus produktus un pakalpojumus sabiedrībai kopumā;

Vienlīdzīga piekļuve infrastruktūrai un pakalpojumiem

19. uzsver, ka vienlīdzīga piekļuve infrastruktūrai, piemēram, ātrgaitas internetam un uzticamam transportam, ir būtiska, lai lauku sievietes spētu piedalīties ekonomiskajā, izglītības un sabiedriskajā dzīvē;

20. mudina ieguldīt sociālajos uzņēmumos, kooperatīvos un ar aprūpi saistītos uzņēmējdarbības modeļos, kas dod iespējas lauku sievietēm, vienlaikus risinot vietējās vajadzības, tādas kā bērnu aprūpe, vecāka gadagājuma cilvēku aprūpe un kopienas labbūtība;

21. uzsver, ka ierobežota piekļuve veselības aprūpei, tostarp mātes aprūpei un psihoemocionālās veselības pakalpojumiem, nesamērīgi skar sievietes lauku, salu un tālākos reģionos; aicina dalībvalstis nodrošināt nepārtrauktus veselības aprūpes pamatpakalpojumus par pieejamām cenām, izmantojot mobilās klīnikas un telemedicīnu;

Vardarbība

22. konstatē, ka ar dzimumu saistīta vardarbība, tostarp vardarbība ģimenē, ekonomiskā, seksuālā un psiholoģiskā vardarbība, ļoti apgrūtina sieviešu autonomiju un līdzdalību lauku un salu reģionu ekonomiskajā dzīvē;

23. aicina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt, ka sieviešu uzņēmējdarbība lauku, salu un tālākajos reģionos tiek pienācīgi atbalstīta saskaņā ar daudzgadu finanšu shēmu laikposmam pēc 2027. gada, tostarp tiek piešķirts finansējums no attiecīgajām programmām, tādām kā KLP, "Apvārsnis Eiropa" un "Digitālā Eiropa"; uzsver, cik būtiski ir atvieglot sieviešu vadītu lauku uzņēmumu, kooperatīvu un kopienas projektu piekļuvi ES finansējumam;

24. vēlreiz norāda, ka ir vajadzīga visaptveroša ES stratēģija par sieviešu uzņēmējdarbību lauku, salu un tālākos reģionos, un prasa šai stratēģijai piešķirt atsevišķus finanšu resursus un finansēšanas mehānismus;

°

° °

25. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei un Komisijai.

PASKAIDROJUMS

Lauku, salu un tālākos reģionos kopienas labbūtība, ekonomikas noturība un sociālā kohēzija balstās tieši uz sieviešu pleciem. Tomēr visā ES, tostarp tādās valstīs kā Polija, sievietes joprojām saskaras ar sociāliem, finansiāliem vai juridiskiem šķēršļiem, kas ierobežo viņu spējas pilnībā iesaistīties ekonomikā. Šā ziņojuma mērķis ir izgaismot minētās problēmas, vienlaikus sniedzot praktiskus un mērķētus ieteikumus, kā lauku teritorijās stiprināt sieviešu uzņēmējdarbību, sociālo iekļaušanu un ilgtermiņa ekonomisko neatkarību.

Daudzās dalībvalstīs lauku sievietes nesamērīgi cieš no tā, ka nav piekļuves finansējumam, cenas ziņā pieejamai bērnu aprūpei, pienācīgiem transporta savienojumiem, digitālajai infrastruktūrai un dzimumsensitīvām atbalsta shēmām. Lai gan vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirības un tradicionālais aprūpes slogs pastāv arī pilsētās, tieši lauku apvidos šis slogs nereti ir daudzkārt smagāks. Piemēram, Polijā sievietes perifērās un mazapdzīvotās pašvaldībās neapmaksātu aprūpes darbu bieži vien apvieno ar informālu darbu vai darbu ģimenes lauku saimniecībā, ko neatzīst par oficiālu darbu vai uz ko neattiecas sociālā nodrošinājuma shēmas. Taču vietējās iniciatīvas, piemēram, vietējo mājsaimnieču apvienības vai lauku kooperatīvi, ir pierādījuši, ka ar pienācīgu institucionālo atbalstu sievietes spēj veiksmīgi iesaistīties vietējā ekonomikā, saglabāt kultūras mantojumu un veidot iekļaujošas inovācijas ekosistēmas.

Šajā ziņojumā uzsvērts, ka ir jāatsakās no atsevišķiem intervences gadījumiem un ir jāvirzās uz visaptverošāku un dzimumsensitīvāku pieeju. Tajā aicināts dzimumu līdztiesību integrēt lauku attīstības, kohēzijas, digitālajās un lauksaimniecības rīcībpolitikās. Dokumentā arī uzsvērts, cik būtiski ir vākt pa dzimumiem sadalītus datus, palielināt informētību par sieviešu pienesumu vietējā ekonomikā un atbalstīt viņu līdzdalību *STEM* un digitālajā pārveidē. Šādi pasākumi ir būtiski, lai lauku apvidu pārveidē sievietes netiktu atstātas novārtā.

Īpaši tiek uzsvērta finansējuma pieejamība. Lauku apvidos sievietes uzņēmējas, jo īpaši iesācējas uzņēmējas vai sievietes, kuras strādā aprūpes, tūrisma vai tradicionālajās amatniecības nozarēs, joprojām nesamērīgi cieš no grūtībām piekļūt kredītam un uzņēmējdarbības atbalstam. Šajā sakarībā ziņojumā atzinīgi tiek vērtēta ES investīciju uzkrājumu konta (*ISA*) iniciatīva un izteikta prasība pēc atsevišķa modeļa, kas būtu pielāgots lauku sievietēm. Turklāt ziņojumā pausts mudinājums Komisijai un dalībvalstīm nodrošināt, ka daudzgadu finanšu shēmā (DFS) laikposmam pēc 2027. gada tiek iekļauts finansējums sieviešu uzņēmējdarbībai no KLP, pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" un programmas "Digitālā Eiropa".

Ziņojumā apsvērts arī lauku darba raksturs lauksaimniecībā no dzimumu līdztiesības perspektīvas. Neraugoties uz sieviešu centrālo lomu lauksaimnieciskajā ražošanā un lauku saimniecību pārvaldībā, sievietes bieži vien nav redzamas oficiālajā statistikā un politikas izstrādē. Piekļuve zemei, taisnīgs atalgojums, mantošanas tiesības un piekļuve KLP līdzekļiem joprojām ir problemātiska. Kā liecina FEMM komitejai iesniegtie pētījumi, daudzās dalībvalstīs, tostarp Polijā, joprojām dominē tādi modeļi kā "dēls mantinieks" un pārāk zems sieviešu ieguldījuma novērtējums.

Bez ekonomikas ziņojumā ir aplūkota saistība starp piekļuvi pakalpojumiem, vardarbību un atstumtību. Ar dzimumu saistīta vardarbība ir plaši izplatīta parādība, par ko lauku apvidos bieži vien netiek ziņots stigmatizācijas, pakalpojumu trūkuma un iesakņojušos tradicionālo dzimumu lomu dēļ. Ziņojumā uzsvērts, ka steidzami ir vajadzīgas pieejamas, konfidenciālas

un labi finansētas atbalsta shēmas, kā arī kopienā balstīti izpratnes veidošanas un izglītojoši pasākumi.

Ir jāuzsver, ka šī iniciatīva pievēršas ne jau esošajai nevienlīdzībai vien — tā sniedz arī redzējumu. Redzējumu par iekļaujošu lauku attīstību, kurā sievietēm ir nevis otrā plāna, bet galvenā loma. Kurā tradicionālā amatniecība, lauksaimniecība, aprites ekonomika un digitālā inovācija ir nevis savstarpēji izslēdzošas nozares, bet gan cieši sasaistītas. Kurā sieviešu darbs ir redzams, novērtēts un atbalstīts.

Ziņojums ir balstīts uz spēkā esošiem ES tiesību aktiem un stratēģijām, tostarp Darba samaksas pārredzamības direktīvu, Darba un privātās dzīves līdzsvara direktīvu vai Dzimumu līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam. Tas ir saskaņots ar Kopīgo noteikumu regulas mērķiem, kā arī integrētas pieejas dzimumu līdztiesībai un teritoriālās kohēzijas principiem.

Šā ziņojuma sagatavošanā tika ņemts vērā akadēmisko ekspertu, pilsoniskās sabiedrības un Eiropas Parlamenta deputātu pienesums. Referente vēlas pateikties visiem, kas dalījās pieredzē, iesaistījās analīzē un sniedza praktiskus piemērus. Viņu pienesums ir palīdzējis veidot politikas plānu, kas ir gan vērienīgs, gan balstīts realitātē.

Sieviešu uzņēmējdarbība lauku apvidos nav margināla problēma. Tā ir tiesiskuma, kohēzijas un ilgtspējīgas attīstības lieta. Nu ir pienācis laiks rīkoties.

PIELIKUMS. PIENESUMA DEKLARĀCIJAS

Saskaņā ar Reglamenta I pielikuma 8. pantu referente apliecina, ka savā ziņojumā ir iekļāvusi informāciju par jautājumiem, kas attiecas uz lietas priekšmetu, ko viņa, gatavojot ziņojuma projektu, ir saņēmusi no šādiem interešu pārstāvjiem, uz kuriem attiecas Iestāžu nolīgums par obligātu pārredzamības reģistru[1], vai no šādiem trešo valstu publisko iestāžu pārstāvjiem, tostarp to diplomātiskajām pārstāvniecībām un vēstniecībām:

1. Interešu pārstāvji, uz kuriem attiecas Iestāžu nolīgums par obligātu pārredzamības reģistru
South East Technological University-Ireland
Yolo - you only live once
Vereniging Universiteiten van Nederland
University of Galway
2. Trešo valstu publisko iestāžu, tostarp to diplomātisko pārstāvniecību un vēstniecību pārstāvji

Par šī saraksta sagatavošanu ir atbildīga vienīgi referente.

Ja fiziskas personas sarakstā ir identificētas ar vārdu, amatu vai ar abiem, referente apliecina, ka viņa ir iesniegusi attiecīgajām fiziskajām personām Eiropas Parlamenta paziņojumu par privātumu Nr. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), kurā ir izklāstīti nosacījumi, kas attiecas uz to personas datu apstrādi, un ar šādu apstrādi saistītās tiesības.

[1] Iestāžu Nolīgums (2021. gada 20. maijs) starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par obligātu pārredzamības reģistru (OV L 207, 11.6.2021., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).